

# Η βία δεν έχει φύλο

*Αναγνωρίζοντας κάθε θύμα χωρίς να αρνούμαστε την πραγματικότητα της ενδοοικογενειακής και συντροφικής κακοποίησης*

Η ενδοοικογενειακή βία συχνά παρουσιάζεται σαν να αφορά αποκλειστικά ένα φύλο.

Η συνηθισμένη δημόσια εικόνα είναι γνώριμη: ένας βίαιος άνδρας και μια φοβισμένη γυναίκα. Η εικόνα αυτή αντανακλά μια σοβαρή και εκτεταμένη πραγματικότητα. Οι γυναίκες βιώνουν συντροφική βία σε ανησυχητικά ποσοστά και πλήττονται δυσανάλογα από τη σεξουαλική βία, τον καταναγκαστικό έλεγχο, τους σοβαρούς τραυματισμούς και τις ανθρωποκτονίες από νυν ή πρώην συντρόφους.

Δεν είναι όμως αυτή ολόκληρη η πραγματικότητα.

Και οι άνδρες μπορεί να ξυλοκοποούνται, να απειλούνται, να ταπεινώνονται, να εξαναγκάζονται σε σεξουαλικές πράξεις, να ελέγχονται οικονομικά, να καταδιώκονται, να απομονώνονται από την οικογένειά τους και να τρομοκρατούνται ψυχολογικά από έναν ή μία σύντροφο. Η κακοποίηση μπορεί να συμβεί τόσο σε ετεροφυλόφιλες όσο και σε ομόφυλες σχέσεις. Μπορεί να διαπραχθεί από γυναίκες ή άνδρες και να επηρεάσει ανθρώπους κάθε ηλικίας, πολιτισμικού, επαγγελματικού, εκπαιδευτικού και κοινωνικού υπόβαθρου.

Η βία δεν γίνεται λιγότερο πραγματική επειδή το θύμα δεν ταιριάζει στην εικόνα που περιμένουμε.

***Εάν μας ενδιαφέρει πραγματικά ο ανθρώπινος πόνος, η ταυτότητα του θύματος δεν πρέπει ποτέ να καθορίζει εάν αυτός ο πόνος αξίζει αναγνώριση.***

## Τι εννοούμε με τον όρο συντροφική βία

Η συντροφική βία δεν περιορίζεται στη σωματική επίθεση. Μπορεί να περιλαμβάνει χτυπήματα, σπρωξίματα ή ακινητοποίηση· σεξουαλικό εξαναγκασμό ή επίθεση· απειλές εναντίον του συντρόφου, παιδιών, συγγενών ή ζώων· παρενοχλητική παρακολούθηση· ταπείνωση και ψυχολογική υποτίμηση· οικονομικό έλεγχο· απομόνωση· ψηφιακή παρακολούθηση· καταστροφή περιουσίας· απειλές αυτοτραυματισμού για να αποτραπεί ένας χωρισμός· και τη χρήση των παιδιών, του μεταναστευτικού καθεστώτος, μιας αναπηρίας ή προσωπικών πληροφοριών ως μέσων ελέγχου.

Το καθοριστικό στοιχείο δεν είναι απλώς ο θυμός ή ένας δυσλειτουργικός καβγάς. Ένα ζευγάρι μπορεί να επικοινωνεί άσχημα ή να βιώνει σοβαρές συγκρούσεις χωρίς ο ένας σύντροφος να κακοποιεί συστηματικά τον άλλον. Η κακοποίηση περιλαμβάνει βλάβη,

εξαναγκασμό, εκφοβισμό ή έλεγχο και περιορίζει σταδιακά την ελευθερία και το αίσθημα ασφάλειας του άλλου.

Το ουσιαστικό ερώτημα δεν είναι «Ποιο φύλο συμπεριφέρεται έτσι;» αλλά «Ποιος χρησιμοποιεί τον φόβο, τη βία ή τον έλεγχο και ποιος υφίσταται τη βλάβη;»

## **Ίση αναγνώριση δεν σημαίνει ταυτόσημες εμπειρίες**

Η διαπίστωση ότι η βία δεν έχει φύλο δεν σημαίνει ότι άνδρες και γυναίκες βιώνουν κάθε μορφή βίας στον ίδιο βαθμό, για τους ίδιους λόγους ή με τις ίδιες συνέπειες. Υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές.

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, σχεδόν μία στις τρεις γυναίκες παγκοσμίως έχει υποστεί σωματική ή σεξουαλική βία από σύντροφο, σεξουαλική βία από μη σύντροφο ή και τα δύο. Οι γυναίκες αντιμετωπίζουν επίσης ιδιαίτερα αυξημένο κίνδυνο σεξουαλικής βίας και δολοφονίας από νυν ή πρώην σύντροφο. Οι πραγματικότητες αυτές συνδέονται με την ανισότητα των φύλων, την οικονομική εξάρτηση, κοινωνικές ή θρησκευτικές προσδοκίες και ιστορικά πρότυπα ανδρικής εξουσίας. Δεν πρέπει ποτέ να υποβαθμίζονται.

Παράλληλα, τα στοιχεία επιβεβαιώνουν ότι σημαντικός αριθμός ανδρών βιώνει συντροφική βία. Δεδομένα των Κέντρων Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων των ΗΠΑ δείχνουν ότι γυναίκες και άνδρες αναφέρουν σωματική βία, σεξουαλική βία ή παρενοχλητική παρακολούθηση από σύντροφο, αν και οι γυναίκες αναφέρουν υψηλότερα συνολικά ποσοστά και συχνότερες σοβαρές συνέπειες.

Οι δύο αλήθειες δεν αλληλοαναιρούνται. Δεν χρειάζεται να αρνηθούμε τη δυσανάλογη έκθεση των γυναικών στη σοβαρή και σεξουαλική βία για να αναγνωρίσουμε τους κακοποιημένους άνδρες. Ούτε χρειάζεται να αποσιωπήσουμε τα θύματα ανδρικού φύλου για να υπερασπιστούμε τις υπηρεσίες προστασίας γυναικών.

***Η δικαιοσύνη δεν επιτυγχάνεται προσποιούμενοι ότι όλες οι κοινωνικές ομάδες έχουν τις ίδιες εμπειρίες. Επιτυγχάνεται όταν αναγνωρίζουμε με ακρίβεια την εμπειρία κάθε ανθρώπου και ανταποκρινόμαστε ανάλογα με τις ανάγκες του.***

## **Γιατί τα θύματα ανδρικού φύλου συχνά παραμένουν αόρατα**

Πολλά θύματα δυσκολεύονται να μιλήσουν. Μπορεί να φοβούνται αντίποινα, να ντρέπονται επειδή παραμένουν στη σχέση, να εξαρτώνται οικονομικά ή να πιστεύουν ότι κανείς δεν θα τα πιστέψει.

Οι άνδρες μπορεί να αντιμετωπίζουν πρόσθετα εμπόδια. Ένας άνδρας που λέει ότι η σύντροφός του τον χτυπάει ή τον ελέγχει μπορεί να γελοιοποιηθεί ή να ακούσει ότι πρέπει

«να φερθεί σαν άνδρας». Όμως η σωματική δύναμη δεν καθιστά κανέναν άτρωτο στην κακοποίηση.

Μπορεί να αποφεύγει να αμυνθεί επειδή φοβάται μήπως τραυματίσει τη σύντροφό του, τρομάξει τα παιδιά του, συλληφθεί ή θεωρηθεί ο ίδιος δράστης. Εάν η βία είναι κυρίως λεκτική, οικονομική, σεξουαλική ή ψυχολογική, ίσως πιστεύει ότι δεν δικαιούται να χαρακτηρίσει τον εαυτό του θύμα.

***Όταν η κοινωνία διδάσκει στους άνδρες ότι η ευαλωτότητα είναι ντροπή, η σιωπή γίνεται μέρος της φυλακής.***

## **Γιατί τα θύματα γυναικείου φύλου εξακολουθούν να χρειάζονται ιδιαίτερη προστασία**

Η αναγνώριση των ανδρών θυμάτων δεν πρέπει ποτέ να μετατρέπεται σε τρόπο υποβάθμισης της βίας κατά των γυναικών.

Πολλές γυναίκες ζουν με πραγματικό φόβο σωματικής και σεξουαλικής βίας. Ορισμένες αντιμετωπίζουν οικονομική εξάρτηση, ευαλωτότητα κατά την εγκυμοσύνη, απειλές που αφορούν τα παιδιά τους ή εμπόδια από νομικά και κοινωνικά συστήματα. Οι γυναίκες διατρέχουν επίσης μεγαλύτερο κίνδυνο ορισμένων μορφών σοβαρής βλάβης και ανθρωποκτονίας από σύντροφο.

Το λάθος δεν είναι να αναγνωρίζουμε την έμφυλη διάσταση της βίας. Είναι να τη μετατρέπουμε σε κανόνα που αποφασίζει εκ των προτέρων ποιος μπορεί να είναι θύμα και ποιος δράστης.

Μπορούμε να αποδεχτούμε ταυτόχρονα ότι οι γυναίκες αντιμετωπίζουν ιδιαίτερους και δυσανάλογους κινδύνους που απαιτούν στοχευμένη προσοχή και ότι οι άνδρες που κακοποιούνται αξίζουν επίσης πίστη, προστασία και κατάλληλες υπηρεσίες στήριξης. ***Η συμπόνια δεν περιορίζεται ανάλογα με το φύλο.***

## **Η κακοποίηση που δεν αφήνει ορατές μελανιές**

Ορισμένες από τις πιο επιβλαβείς μορφές συντροφικής βίας δεν αφήνουν σημάδια στο σώμα.

Η ψυχολογική κακοποίηση μπορεί να διαλύσει την αυτοπεποίθηση και την υγιή αντίληψη της πραγματικότητας. Ο δράστης μπορεί να εναλλάσσει σκληρότητα και τρυφερότητα, να αρνείται γεγονότα, να κατηγορεί το θύμα ή να το πείθει ότι κανείς άλλος δεν θα το αγαπήσει. Η οικονομική κακοποίηση μπορεί να αποκλείσει κάποιον από το εισόδημα ή την εργασία του. Η ψηφιακή κακοποίηση μπορεί να περιλαμβάνει εντοπισμό, απαίτηση κωδικών ασφαλείας και συνεχή παρακολούθηση.

Ο καταναγκαστικός έλεγχος μπορεί να μετατρέψει την καθημερινότητα σε σύστημα έγκρισης. Μια σχέση που εξωτερικά μοιάζει λειτουργική μπορεί εσωτερικά να βιώνεται σαν απόλυτη αιχμαλωσία.

## **Σεξουαλική βία μέσα στις σχέσεις**

Η σεξουαλική βία δεν παύει να είναι βία επειδή ο δράστης είναι σύζυγος ή ερωτικός σύντροφος.

Ο γάμος, η συμβίωση και το ιστορικό συναινετικής οικειότητας δεν δημιουργούν μόνιμη συναίνεση. Η συναίνεση πρέπει να δίνεται ελεύθερα για τη συγκεκριμένη επαφή και μπορεί να ανακληθεί οποιαδήποτε στιγμή. Ο γαμήλιος όρκος δεν μεταβιβάζει την κυριότητα του σώματος ενός ανθρώπου σε άλλον.

Η σεξουαλική βία μπορεί να περιλαμβάνει εξαναγκασμένη σεξουαλική επαφή· συνέχιση μετά την ανάκληση της συναίνεσης· επαφή όταν το άτομο κοιμάται, είναι αναισθητο ή αδυνατεί να συναινέσει· απειλές ή εξευτελισμό για την απόσπαση σεξουαλικής πράξης· πίεση μέχρι η αντίσταση να γίνεται επικίνδυνη· ανεπιθύμητες επώδυνες πράξεις· εξαναγκασμό σε σεξουαλικό υλικό· κοινοποίηση προσωπικών εικόνων χωρίς συναίνεση· παραβίαση της αντισύλληψης· αναπαραγωγικό εξαναγκασμό ή χρήση χρημάτων, στέγης, στοργής και πρόσβασης στα παιδιά ως αντάλλαγμα για σεξουαλικές πράξεις.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας ορίζει τη σεξουαλική βία με βάση τον εξαναγκασμό και όχι τη σχέση μεταξύ των εμπλεκομένων και αναγνωρίζει ρητά τον βιασμό στον γάμο ή σε ερωτική σχέση ως σεξουαλική βία.

Το θύμα δεν χρειάζεται να αντισταθεί σωματικά για να είναι πραγματική η επίθεση. Μπορεί να παγώσει, να αποσυνδεθεί ψυχικά ή να υποταχθεί επειδή φοβάται. Η υποταγή υπό φόβο δεν αποτελεί συναίνεση, ούτε η απουσία ορατού τραυματισμού αποδεικνύει ότι η πράξη ήταν εκούσια.

## **Βιασμός μέσα στον γάμο**

Για μεγάλο μέρος της ιστορίας, νομικά, θρησκευτικά και κοινωνικά συστήματα αντιμετώπιζαν τον γάμο σαν παροχή στον έναν σύζυγο, συνήθως στον άνδρα, απεριόριστα σεξουαλικά δικαιώματα πάνω στον σύντρόφό του. Οι συνέπειες αυτής της αντίληψης επιβιώνουν ακόμη και εκεί όπου η νομοθεσία έχει αλλάξει.

Ένα θύμα μπορεί να δυσκολεύεται να αποκαλέσει βιασμό αυτό που συνέβη επειδή ο δράστης είναι κάποιος που αγάπησε, επέλεξε ή παντρεύτηκε. Θρησκευτικά, πολιτισμικά ή οικογενειακά μηνύματα μπορεί να το πείθουν ότι η σεξουαλική διαθεσιμότητα αποτελεί συζυγικό καθήκον ανεξάρτητα από τον φόβο, τον πόνο ή την άρνησή του.

Ο βιασμός δεν ορίζεται από το εάν ο δράστης είναι άγνωστος ή όχι. Ορίζεται από την απουσία ελεύθερης συναίνεσης και την παρουσία βίας, εξαναγκασμού ή την αδυναμία συναίνεσης.

Ο συζυγικός βιασμός μπορεί να είναι ιδιαίτερα καταστροφικός επειδή το πρόσωπο που θα έπρεπε να προσφέρει ασφάλεια γίνεται πηγή κινδύνου. Το θύμα μπορεί να συνεχίζει να ζει, να κοιμάται και να μεγαλώνει παιδιά δίπλα στον άνθρωπο που το κακοποιεί. Η αποχώρηση μπορεί να συνεπάγεται οικονομικούς, κοινωνικούς, νομικούς ή σωματικούς κινδύνους.

Μπορεί να επηρεάσει άτομα κάθε φύλου, αν και οι γυναίκες πλήττονται δυσανάλογα από τη σεξουαλική βία συντρόφου. Οι άνδρες μπορεί να αντιμετωπίζουν δυσπιστία λόγω της αντίληψης ότι επιθυμούν συνεχώς σεξουαλική επαφή ή επειδή μπορούν να αποτρέψουν σωματικά μια ανεπιθύμητη επαφή. Όμως η σωματική αντίδραση δεν αποτελεί συναίνεση. Ούτε η διέγερση, ούτε ο οργασμός αποδεικνύουν ότι το άτομο συμμετείχε με τη θέλησή του.

***Κάθε άνθρωπος διατηρεί τη σωματική του αυτονομία μέσα στον γάμο. Η αγάπη δεν καταργεί την ανάγκη συναίνεσης. Η δέσμευση δεν ακυρώνει το δικαίωμα στην άρνηση. Ο γάμος δεν παρέχει ασυλία από την ευθύνη.***

## **Η τιμή δεν αποτελεί ποτέ δικαιολογία για βία**

Η βία που αποκαλείται «βία στο όνομα της τιμής» διαπράττεται για να υπερασπιστεί ή να αποκαταστήσει την υποτιθέμενη φήμη μιας οικογένειας ή κοινότητας. Η λέξη «τιμή» μπορεί να την κάνει να ακούγεται ηθική ή πολιτισμικά σεβαστή. Δεν είναι. ***Δεν υπάρχει τιμή στον εξαναγκασμό, τη φυλάκιση, την επίθεση ή τη δολοφονία.***

Μπορεί να περιλαμβάνει εξαναγκασμένο γάμο· επίθεση και εκφοβισμό· περιορισμούς στην ένδυση, την εκπαίδευση, την εργασία και τις φιλίες· παρακολούθηση από συγγενείς· τιμωρία για μια σχέση, άρνηση γάμου ή αίτηση διαζυγίου· απειλές λόγω σεξουαλικότητας ή ταυτότητας φύλου· απαγωγή ή εγκλεισμό· ακρωτηριασμό γυναικείων γεννητικών οργάνων· εξαναγκασμένη εγκυμοσύνη ή άμβλωση· πίεση που οδηγεί σε αυτοκτονία· και τις αποκαλούμενες «δολοφονίες τιμής».

Το υποτιθέμενο παράπτωμα μπορεί να είναι απλώς η επιλογή συντρόφου, ο τερματισμός μιας σχέσης, η ανεξάρτητη ένδυση, η καταγγελία σεξουαλικής κακοποίησης ή η άρνηση μιας οικογενειακής απόφασης. Μερικές φορές το θύμα βιασμού κατηγορείται για τη βία που υπέστη και θεωρείται ότι ντρόπιασε την οικογένεια. Πρόκειται για πλήρη αντιστροφή της ηθικής ευθύνης. Η ντροπή ανήκει στον δράστη, όχι στο πρόσωπο που κακοποιήθηκε.

## **Όταν η οικογένεια ή η κοινότητα συμμετέχει στην κακοποίηση**

Η βία στο όνομα της «τιμής» μπορεί να περιλαμβάνει πολλούς δράστες. Γονείς, αδέρφια, συζύγους, συγγενείς ή μέλη της κοινότητας, τα οποία μπορεί να παρακολουθούν, να απειλούν

ή να τιμωρούν το θύμα. Κάποιοι ασκούν άμεση βία· άλλοι την οργανώνουν, την αποκρύπτουν, πιέζουν το θύμα να επιστρέψει ή αποκαλύπτουν την τοποθεσία του.

Αυτή η συλλογική διάσταση καθιστά τη διαφυγή ιδιαίτερα επικίνδυνη. Η οικογενειακή διαμεσολάβηση μπορεί να αυξήσει τον κίνδυνο. Οι επαγγελματίες δεν πρέπει να επικοινωνούν με συγγενείς ή εκπροσώπους της κοινότητας χωρίς την ενημερωμένη συναίνεση του ατόμου που κινδυνεύει.

Παρότι οι γυναίκες και τα κορίτσια πλήττονται δυσανάλογα, θύματα μπορεί να είναι και άνδρες ή αγόρια, επειδή αρνούνται έναν προσυμφωνημένο γάμο, έχουν μια μη αποδεκτή σχέση, είναι ομοφυλόφιλοι ή αμφιφυλόφιλοι, υποστηρίζουν την ανεξαρτησία μιας γυναίκας συγγενούς ή δεν συμμορφώνονται με διαστρεβλωμένες πεποιθήσεις. Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα μπορεί επίσης να αντιμετωπίσουν εξαναγκασμένο γάμο, εγκλεισμό, επίθεση ή απόπειρες «διόρθωσης» της ταυτότητάς τους.

## **Ο πολιτισμός εξηγεί ένα πλαίσιο αλλά δεν δικαιολογεί την κακοποίηση**

Η συζήτηση απαιτεί προσοχή. Η πρακτική δεν πρέπει να χρησιμοποιείται για να στιγματίζεται μια ολόκληρη θρησκεία, εθνότητα ή μεταναστευτική κοινότητα. Κανένας πολιτισμός δεν αποτελεί μία ενιαία φωνή και πολλοί από τους ισχυρότερους αντιπάλους αυτής της βίας προέρχονται από τις κοινότητες όπου εμφανίζεται.

Ωστόσο, η πολιτισμική ευαισθησία δεν πρέπει να μετατρέπεται σε ηθική σιωπή. Ο σεβασμός της πολιτισμικής διαφοράς δεν απαιτεί αποδοχή του εξαναγκασμένου γάμου, της σεξουαλικής βίας, του καταναγκαστικού ελέγχου ή της δολοφονίας. ***Η κατάλληλη απάντηση δεν είναι ούτε η πολιτισμική εχθρότητα ούτε η άρνηση, αλλά η ενημερωμένη προστασία, η προσεκτική αξιολόγηση κινδύνου, η εμπιστευτική υποστήριξη και η λογοδοσία.***

## **Η κακοποίηση δεν είναι αμοιβαία απλώς επειδή αντιδρούν και οι δύο**

Οι βίαιες σχέσεις μπορεί να είναι περίπλοκες. Ένα θύμα μπορεί να φωνάξει ή να χτυπήσει τον δράστη για να ξεφύγει. Ο δράστης μπορεί να παρουσιάσει μεμονωμένες αντιδράσεις ως απόδειξη ότι «φταίνει και οι δύο εξίσου».

Μερικές φορές και οι δύο σύντροφοι συμπεριφέρονται κακοποιητικά. Σε άλλες περιπτώσεις, όμως, η φαινομενικά αμοιβαία επιθετικότητα αποτελεί μέρος ενός ευρύτερου προτύπου, όπου το ένα άτομο ασκεί σταθερό έλεγχο και το άλλο αντιδρά, αντιστέκεται ή προσπαθεί να διαφύγει.

Χρειάζεται να εξετάσουμε ποιος φοβάται σταθερά, ποιος ελέγχει τα χρήματα, την κίνηση και την επικοινωνία, εάν η βία αποτρέπει τον χωρισμό, εάν οι απειλές κλιμακώνονται, τι συμβαίνει όταν τίθενται όρια, εάν η σεξουαλική επαφή επιλέγεται ελεύθερα και εάν συγγενείς συμμετέχουν στον έλεγχο.

## **Όταν η ιδιότητα του θύματος γίνεται ιδεολογικό όπλο**

Η ενδοοικογενειακή βία δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ως πυρομαχικό σε μια σύγκρουση μεταξύ ανδρών και γυναικών. Ωστόσο, οι συζητήσεις συχνά περιορίζονται σε ανταγωνιστικές διακηρύξεις: «Οι άνδρες είναι το πραγματικό πρόβλημα» ή «Οι γυναίκες είναι εξίσου κακές». Τα στατιστικά στοιχεία επιλέγονται για να κερδηθεί μια διαμάχη και τα θύματα εξαφανίζονται πίσω από την ιδεολογία.

Εάν υπερτονίσουμε τις ομοιότητες, κινδυνεύουμε να αγνοήσουμε την ιδιαίτερη σοβαρότητα του κινδύνου που αντιμετωπίζουν πολλές γυναίκες. Εάν υπερτονίσουμε τις διαφορές, δημιουργούμε ένα σύστημα στο οποίο ορισμένα θύματα αντιμετωπίζονται σαν να μην μπορούν να υπάρχουν. Καμία από αυτές τις προσεγγίσεις δεν είναι ορθή.

Η έρευνα απαιτεί επίσης προσοχή. Οι μελέτες μπορεί να μετρούν διαφορετικές συμπεριφορές, χρονικές περιόδους και συνέπειες. Τα στατιστικά στοιχεία πρέπει να φωτίζουν την πραγματικότητα, όχι να την αντικαθιστούν. Πίσω από κάθε αριθμό βρίσκεται ένας άνθρωπος ο οποίος μπορεί να ζει μέσα στον φόβο.

## **Πρέπει να αξιολογούμε τη συμπεριφορά και όχι την ταυτότητα**

Κανένας άνθρωπος δεν έχει το δικαίωμα να τρομοκρατεί, να ελέγχει, να ταπεινώνει, να επιτίθεται ή να εξαναγκάζει σεξουαλικά έναν άλλον.

Το να είναι κάποιος άνδρας δεν τον καθιστά εγγενώς βίαιο. Το να είναι γυναίκα δεν την καθιστά ανίκανη για σκληρότητα. Η σωματική δύναμη δεν συνεπάγεται συναισθηματική ανοσία. Η συμμετοχή σε μια οικογένεια, θρησκεία ή κουλτούρα δεν αναιρεί τα ατομικά δικαιώματα. Και ο πόνος του παρελθόντος δεν δίνει σε κανέναν άδεια να προκαλεί πόνο στο παρόν.

Το τραύμα μπορεί να εξηγεί μια κακοποιητική συμπεριφορά, αλλά δεν τη δικαιολογεί. Η ευθύνη παραμένει σε εκείνον που επιλέγει τον εκφοβισμό ή τη βία.

## **Πώς πρέπει να μοιάζει η ουσιαστική υποστήριξη**

Κάθε θύμα πρέπει να μπορεί να ζητήσει βοήθεια χωρίς ταπείνωση ή δυσπιστία. Αυτό δεν σημαίνει ότι όλες οι υπηρεσίες πρέπει να είναι ίδιες. Καταφύγια για γυναίκες, υπηρεσίες για άνδρες, οργανώσεις ΛΟΑΤΚΙ+, υπηρεσίες σεξουαλικής βίας, πολιτισμικά ενημερωμένα προγράμματα και υποστήριξη για άτομα με αναπηρία μπορούν να συνυπάρχουν.

Τα θύματα βίας στο όνομα της «τιμής» μπορεί να χρειάζονται εξειδικευμένη προστασία επειδή ενδέχεται να εμπλέκονται συγγενείς ή μέλη της κοινότητας. Οι επιζώντες σεξουαλικής βίας μπορεί να χρειάζονται εμπιστευτική ιατρική φροντίδα, ψυχολογική υποστήριξη με γνώση του τραύματος και συμβουλές για τη διατήρηση αποδεικτικών στοιχείων, χωρίς πίεση να

καταγγείλουν πριν να είναι έτοιμοι, εκτός όπου υφίστανται συγκεκριμένες υποχρεώσεις προστασίας.

Ένα υπεύθυνο σύστημα πρέπει να λαμβάνει σοβαρά τα λεγόμενα του θύματος, να αξιολογεί τον άμεσο κίνδυνο και τον καταναγκαστικό έλεγχο, να αναγνωρίζει τη σεξουαλική βία μέσα στον γάμο, να παρέχει εμπιστευτική ψυχολογική, ιατρική και νομική βοήθεια, να υποστηρίζει θύματα κάθε φύλου, να προστατεύει τα παιδιά, να απαιτεί λογοδοσία από τους δράστες και να εκπαιδεύει σωστά τους επαγγελματίες.

## **Ακούγοντας χωρίς να απαιτούμε από τα θύματα να αποδείξουν την αξία τους**

Τα θύματα δεν συμπεριφέρονται πάντοτε όπως περιμένουν οι τρίτοι. Μπορεί να φύγουν και να επιστρέψουν, να προστατεύουν το πρόσωπο που τα πληγώνει, να υποβαθμίζουν όσα συνέβησαν, να ανακαλέσουν μια καταγγελία ή να φαίνονται ήρεμα περιγράφοντας κάτι τρομακτικό. Οι επιζώντες σεξουαλικής βίας μπορεί να θυμούνται τα γεγονότα αποσπασματικά, να καθυστερούν να μιλήσουν ή να συνεχίζουν να επικοινωνούν με τον δράστη. Αυτές οι αντιδράσεις δεν σημαίνουν ότι η κακοποίηση επινοήθηκε. ***Το τραύμα δεν παράγει ένα μοναδικό, προβλέψιμο πρότυπο συμπεριφοράς.***

Η αποχώρηση μπορεί να είναι το πιο επικίνδυνο στάδιο. Ένα θύμα μπορεί να παραμένει λόγω παιδιών, χρημάτων, στέγασης, αναπηρίας, μεταναστευτικών ανησυχιών, συναισθηματικού δεσμού, ντροπής, οικογενειακής πίεσης ή ελπίδας ότι ο σύντροφος θα αλλάξει.

Αντί να ρωτάμε «Γιατί δεν έφυγες;», μπορούμε να ρωτήσουμε «Τι έκανε την αποχώρηση να φαίνεται αδύνατη ή επικίνδυνη;». Αντί για «Γιατί δεν αντιστάθηκες;», μπορούμε να ρωτήσουμε «Τι χρειάστηκε να κάνεις για να επιβιώσεις;». ***Η συμπόνια αρχίζει όταν η ανάκριση δίνει τη θέση της στην κατανόηση.***

## **Η βία δεν έχει αποδεκτό φύλο και η κακοποίηση δεν έχει τιμή**

Το να λέμε ότι η βία δεν έχει φύλο δεν σημαίνει ότι διαγράφουμε τις εμπειρίες των γυναικών. Σημαίνει ότι αρνούμαστε να αποκλείσουμε οποιονδήποτε άλλον τη βιώνει.

Σημαίνει ότι αναγνωρίζουμε τα έμφυλα πρότυπα χωρίς να τα μετατρέπουμε σε απόλυτες παραδοχές. Ότι κατανοούμε την αναγκαιότητα των υπηρεσιών για γυναίκες, ενώ επιμένουμε πως και τα θύματα ανδρικού φύλου πρέπει να έχουν πού να απευθυνθούν. Ότι αναγνωρίζουμε την κακοποίηση και στις ομόφυλες σχέσεις.

Σημαίνει επίσης ότι ο γάμος δεν καταργεί ποτέ τη σωματική αυτονομία. Ότι ο ή η σύζυγος δεν είναι ιδιοκτησία. Η σεξουαλική οικειότητα δεν είναι χρέος. Η συναίνεση δεν κληρονομείται από προηγούμενες πράξεις, δεν αποσπάται με φόβο και δεν εδραιώνεται από μια γαμήλια τελετή. Καμία έννοια οικογενειακής τιμής δεν μπορεί να δικαιολογήσει τη στέρηση της ελευθερίας, της ασφάλειας ή της ζωής ενός ανθρώπου.

***Κανένα θύμα δεν αξίζει λιγότερη προστασία λόγω του φύλου του. Κανένας επιζών δεν ευθύνεται για τη ντροπή της σεξουαλικής βίας που διαπράχθηκε εναντίον του. Κανένας δράστης δεν φέρει μικρότερη ευθύνη λόγω φύλου, σχέσης, οικογενειακής θέσης ή κοινωνικού κύρους.***

Δεν θα περιορίσουμε την ενδοοικογενειακή βία αποφασίζοντας ποιο φύλο αξίζει όλη τη συμπόνια μας και ποιο όλη την καχυποψία μας. Θα την περιορίσουμε αναγνωρίζοντας έγκαιρα την κακοποιητική συμπεριφορά, αμφισβητώντας τις πεποιθήσεις που τη δικαιολογούν, υποστηρίζοντας όσους πλήττονται και απαιτώντας λογοδοσία από όσους προκαλούν τη βλάβη.

Η βία μπορεί να παρουσιάζει έμφυλα, κοινωνικά και ιστορικά πρότυπα. Οι κίνδυνοι και οι συνέπειές της μπορεί να μην είναι ίδιοι για όλους. ***Όμως η βία δεν ανήκει δικαιωματικά σε κανένα φύλο. Η κακοποίηση δεν έχει τιμή. Η ασφάλεια, η σωματική αυτονομία, η αξιοπρέπεια και η δικαιοσύνη πρέπει να ανήκουν σε όλους.***

*Εάν εσείς ή κάποιος που γνωρίζετε ενδέχεται να βρίσκεται σε άμεσο κίνδυνο, επικοινωνήστε με τις τοπικές υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης. Όταν είναι ασφαλές, ζητήστε βοήθεια από εξειδικευμένη υπηρεσία ενδοοικογενειακής ή σεξουαλικής βίας ή βίας στο όνομα της «τιμής». Μην αντιμετωπίσετε έναν δυνητικά βίαιο σύντροφο ή εμπλεκόμενους συγγενείς χωρίς κατάλληλο σχέδιο ασφάλειας.*

## Πηγές

- Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, Violence against women: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>
- Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, Violence against women health topic: <https://www.who.int/health-topics/violence-against-women>
- Κέντρα Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων των ΗΠΑ, About Intimate Partner Violence: <https://www.cdc.gov/intimate-partner-violence/about/index.html>